

IN SCHOOLJAAR 2019-2020 GAAN WE HET HELE ZORGPLAN AANPASSEN. HET ZORGPLAN WORDT ZOVEEL MOGELIJK OMGEZET IN KWALITEITSKAARTEN. HET KAN DAAROM VOORKOMEN DAT HET ZORGPLAN NIET HELEMAAL UP TO DATE IS.

OVM

Elk half jaar wordt van elk kind in de groepen 1- 2 (v.a. 4.3 jaar), 16 lijnen van het OVM digitaal ingevuld worden. Het resultaat van dit OVM overzicht wordt verwerkt tot het portfolio, dat twee keer per jaar met de ouders en de leerkracht wordt besproken. Dit gebeurt niet standaard op twee vaste momenten in het jaar, maar vindt plaats door het jaar heen, afhankelijk van de geboortedatum van het kind. In het portfolio worden ook werkjes van de kinderen opgenomen. Het OVM overzicht kan in het gesprek meegenomen worden, maar wordt niet aan de ouders meegegeven. Het portfolio gaat wel met de ouders mee naar huis.

Met het gebruik van OVM is er voor de leerkrachten en ouders beter inzicht in wat het kind al beheerst en waar precies op ingespeeld moet worden. Het is een omslag van: dat kan hij nog niet naar dat kan hij al.

De uitkomsten van OVM worden tevens gebruikt voor de thema/ groepsplannen (zie stukje thema/groepsplannen).

Doelstellingen voor het gebruik van OVM op de Fatimaschool:

- De leerkrachten leren op een gedetailleerde manier naar de ontwikkeling van een kleuter te kijken en een kleuter verder te helpen in zijn naaste ontwikkeling.
- Het verzamelen van gegevens voor het maken van de thema-/ groepsplannen.
- De ouders inzicht geven in de ontwikkeling van hun kind (portfolio)

OVM en oudergesprekken

Een uitdraai vanuit het OVM kan ondersteunend werken bij het inzichtelijk maken van de ontwikkeling van het kind voor de ouders. Belangrijk uitgangspunt is dat de nadruk komt te liggen op het reeds beheerste deel en wat de volgende stap wordt om aan te werken. De ontwikkeling van het kind kan visueel in beeld gebracht worden. Er gaat geen uitdraai van OVM mee naar huis.

De ouders worden standaard twee keer per jaar uitgenodigd, waarbij de geboortemaand van hun kind de leidraad is. Dit schooljaar krijgt ieder kind ook een portfolio dat gebaseerd is op de lijnen uit OVM dat in het oudergesprek wordt meegenomen.

OVM en de leerkracht

Met het OVM leren leerkrachten met andere ogen naar het kind te kijken. Wat het kind beheerst en al kan en wat de volgende stap in de ontwikkeling zal zijn. Het onderwijs kan aansluiten op waar het kind staat en daar een vervolgstap op te maken. De leerkracht leert met het gebruik van OVM de verschillende kleine stapjes in ontwikkeling op de verschillende deelgebieden te herkennen.

Hij of zij leert goed te observeren, te benoemen en te verwoorden.

Met het OVM wordt de leerkracht gedwongen elk kind van zijn klas regelmatig en systematisch te observeren en zijn ontwikkeling te registreren.

Eindoelen en tussendoelen

Voor de eind- en tussendoelen maken we gebruik van de doelen van OVM (= SLO)

Afspraken:

- De leerkracht vult iedere maand volgens een jaarrooster een aantal kinderen in OVM in. Alle kinderen zijn elk half jaar aan de beurt geweest.
- De kinderen die in de grote vakantie de gestelde leeftijd behalen, worden in juli of september ingepland.

- Twee keer per schooljaar, eind januari en aan het begin van de zomervakantie zijn van alle kinderen de 16 vastgestelde lijnen ingevuld. Van de peuters zijn elk halfjaar 13 lijnen ingevuld.
- Het eerste jaar wordt alles in de kleur rood in OVM ingevuld; het tweede jaar blauw.
- Bij het maken van een groepsplan gaan we werken vanuit de onderwijsbehoeften van het kind.
- We vullen de lijnen in als de kinderen 4.3, 4.9, 5.3, 5.9, 6.3 jaar oud zijn. Voor peuters begint dit bij 2.9 jaar.
- Er worden bij elke lijn een aantal “aantekeningen” gemaakt. Minimaal één, per lijn per jaar. Aantekeningen vanuit wat al beheerst wordt. Objectieve registraties.
- Bij twijfel wordt er maar één hokje gekleurd.
- Als de leerkracht samen iets met het kind gedaan heeft, kan het maximaal twee gekleurde hokjes krijgen.
- De kleuters krijgen een portfolio dat tijdens de oudergesprekken (2x per jaar) wordt besproken. Er wordt een portfolio gebruikt op basis van de lijnen van OVM.
- De portfoliogesprekken worden over het gehele jaar verdeeld. De ouders worden standaard twee keer per jaar uitgenodigd met als basis de geboortemaand van het kind.

SCREENING GROEPEN 1-2

Screening motoriek

Vanuit het zorgplan motoriek wordt er twee keer per jaar bij de kleuters een traject screening motoriek uitgevoerd.

De voorselectie voor de screening wordt door de leerkrachten zelf uitgevoerd. Dit wordt de eerste screening genoemd.

De kinderen die uit deze eerste screening naar voren komen, worden vervolgens door onze MRT specialist, op school, verder bekeken. Dit wordt de tweede screening genoemd. Na de tweede screening kunnen de kinderen een advies voor verdere behandeling krijgen of kan er volstaan worden met extra aandacht voor deze kinderen binnen de gymlessen. De ouders van de kinderen die een advies voor verdere behandeling krijgen, middels een brief extra informatie en toelichting op dit advies. De eventuele behandeling van de kinderen kan door een kinderoefentherapeut van de "Cure+" op school plaatsvinden of bij een praktijk buiten school.

Logopedische Screening

Door de logopedische screening in een andere vorm te gieten, heeft dat tijd opgeleverd voor de leerkrachten; dit komt direct ten goede aan de klas. De leerkrachten zijn dermate deskundig betreffende spraak-, taalontwikkelingen en motorische ontwikkeling, zodat zij tijdig en professioneel kunnen signaleren én handelen als het gaat om een verwijzing voor therapie. Dit gebeurt gedurende het hele schooljaar, i.t.t. andere jaren, waarbij de leerkracht één moment had om de leerlingen te screenen.

Als er een verdere behandeling door de logopediste geadviseerd wordt dan schrijft de Intern begeleider een verwijsbrief voor de huisarts. Ouders kunnen zelf een praktijk voor behandeling uitzoeken. Er is geen behandeling op school mogelijk.

PROTOCOL OVERGANG GROEP 2 NAAR GROEP 3

Algemeen

In feite stromen alle groep 2 kinderen door naar groep 3. Er is echter een groep kinderen, de zgn. herfstkinderen, de kinderen die tussen 1 oktober en 1 januari geboren zijn, die soms grote moeilijkheden in groep 3 ondervinden met het leren, omdat ze waarschijnlijk een te korte periode in groep 1 en 2 hebben gezeten. Deze kinderen blijven in principe nog een schooljaar bij de kleuters. Alleen als OVM en de rijping van het kind (tussendoelen januari) bovengemiddeld zijn kunnen deze kinderen mogelijk wel door naar groep 3.

Om de ontwikkeling en vaardigheden van deze kinderen goed in beeld te krijgen hebben we dit protocol ontwikkeld. Ook de procedure rond deze kinderen is hier terug te vinden.

Kinderen geboren na 1 januari zijn in principe geen bespreekgeval maar stromen door naar groep 3. De kinderen geboren tussen oktober en januari die langer bij de kleuters blijven doubleren niet, maar hebben een "natuurlijke verlenging".

De kinderen die in augustus of september geboren zijn, of na 1 januari en nog een jaar bij de kleuters blijven, doubleren officieel wel.

De inspectie spreekt van kleuterverlenging indien een leerling op de teldatum van 1 oktober in groep 3, 7 jaar of ouder is en groep 3 voor de eerste keer doet. Bij de berekening van het percentage kleuterverlenging laat de inspectie zittenblijvers in groep 3 buiten beschouwing.

Welke informatie gebruiken we om een zo'n goed mogelijk beeld van een kind te krijgen en een goede en verantwoorde beslissing voor groep 3 te nemen:

1. De ouders

De ouders worden zo vroeg mogelijk in het proces rond de besluitvorming voor groep 3 betrokken. Zodra er enige twijfel rond het doorstromen naar groep 3 ontstaat, worden de ouders daarvan op de hoogte gesteld (portfolio 4.9). Op zijn laatst in de maand januari voordat de leerling naar groep 3 zou gaan.

Eind mei, begin juni neemt school een beslissing. Tussen maart en mei is het wenselijk nog 1 of twee gesprekken te plannen. Eén van de gesprekken kan met het portfoliogesprek gecombineerd worden.

2. OVM

in het bijzonder de lijnen :

- . 1.2 zelfstandigheid, autonomie
- . 2.1 spelontwikkeling
- . 2.4 motivatie
- . 2.5 taakgericht gedrag
- . 4.1 auditieve waarneming
- . 4.2 visuele waarneming
- . 5.3 Taalinhoud (woordenschat, semantiek, taalbegrip)
- . 5.4 Taalgebruik
- . 7.1 Ontluikende geletterdheid, lezen
- . 8.1 Tellen en ordenen
- . 8.2 Bewerkingen van basisvaardigheden

Op deze lijnen vinden we een vaardigheid van minimaal 95 (ON) voldoende.

Het profiel moet gelijkmatig van opbouw zijn en mag geen uitschieters bevatten.

De kinderen die doorgaan naar groep 3 zitten in mei groep 2, op alle ontwikkelingslijnen van OVM, minimaal op punt: 5.3

Uitzondering hierop zijn de lijnen:

1. Auditieve waarneming;

- 2.1 Spelontwikkeling;
- 2. Visuele waarneming;
- 5.4 Taalgebruik;
- 8.2 Tellen en ordenen.

Op deze lijnen moeten de kinderen op minimaal 5.6 zitten.

Deze punten, 5.3 en 5.6, geven de tussendoelen aan, waaraan kinderen moeten voldoen wanneer ze naar groep 3 over kunnen gaan.

Als kinderen dit minimale niveau behaald hebben dan voldoen ze aan de tussendoelen van SLO januari groep 2. Deze moeten ze beheersen voor de overgang naar groep 3.

4. Beheersingslijsten SLO

Mei groep 2 wordt bij de kinderen waarover we twijfelen de Beheersingslijst Januari (tussendoelen van SLO) ingevuld om te kijken of alle voorwaarden voor groep drie beheerst zijn.

5. De Dyslexie Screening

Deze wordt bij de twijfels in februari groep 2 individueel afgenomen.

6. Overig

- hoe is de motoriek van het kind (voorwaarden Hanneke Poot)
- speelt het kind met jongere of oudere kinderen
- heeft het belangstelling voor letters en cijfers.
- schrijft het al zijn eigen naam
- kan het zelfstandig moeilijke werkjes maken . heeft het kind een goede werkhouding.
- kan het kind meervoudige instructies opvolgen
- heeft het kind zijn taakjes binnen de werkles af.
- heeft het kind een gelijkmatig emotioneel profiel
- wat zijn de onderwijsbehoeften van het kind.

Beslissingsmoment

Eind mei, begin juni neemt school de beslissing. Mochten ouders de niet achter de beslissing van de ouders staan dan kan er een schrijven opgesteld worden waarin zij aangeven niet achter het besluit van school te staan of er kan contact opgenomen worden met de bovenschools manager.

Groep 1

De herfstkinderen van groep 1 zouden minimaal op het niveau van 4.9 moeten zitten.

Aan het eind van groep 1 (juni) kijk je bij de jongste kinderen in hoeverre ze al bij bovengenoemde lijnen op 4.9 functioneren. Zitten de kinderen nog niet op dit niveau dan is dit een indicatie voor de beslissing voor een mogelijke natuurlijke verlenging.

Stappenplan Herfstkinderen

Stap	Actie	Interpretatie
juni groep 1	OVM op de 11 geselecteerde lijnen bekijken	Mogelijke beslissing: natuurlijke verlenging
okt. groep 2	Beheersingslijst SLO doelen okt. groep 2	Observeren en invullen
sept.- okt.	Kinderen moeten in OVM op de lijnen minimaal op 5.0 functioneren	Is het kind op soc. emotioneel gebied tegen extra druk opgewassen: .ervaart extra werken als druk

		.kan hij tegen fouten maken .toont doorzettingsvermogen .gaat het kind met plezier naar school ?
okt.- dec.	Portfoliogesprek met ouders	OVM lijnen bespreken. Beheersingslijst SLO doelen okt. bespreken. Waar moet het kind eind groep 2 aan voldoen. (tussendoelen jan. SLO)
jan.- febr. gr. 2	Tussendoelen jan. invullen.	
febr. gr. 2	Dyslexiescreening	
febr.- mrt gr.2	Bij onvoldoende vooruitgang OVM: gesprek met ouders over CITO en OVM.	Vermijd de l.l. groep 2 werkjes (innerlijke werkhouding),vraagt hij nog om hulp, (onvoldoende zekerheid), speelt hij met jongsten ☒ indicatie natuurlijke verlenging.
mei - juni gr. 2	Tussendoelen jan. opnieuw invullen.	
Portfolio 5.3	Portfoliogesprek met ouders	Bespreken: OVM, SLO tussendoelen jan. gr. 2

LEESPROBLEMEN EN DYSLEXIE OP DE FATIMASCHOOL

Wat is dyslexie?

De definitie van dyslexie die officieel in Nederland wordt gehanteerd, luidt als volgt:

'Dyslexie is een stoornis die gekenmerkt wordt door een hardnekkig probleem met het aanleren en het accuraat en/of vlot toepassen van het lezen en/ of spellen op woordniveau'

We spreken pas van dyslexie als dit, volgens de officiële criteria, door een GZ-psycholoog is vastgesteld.

Individueel handelingsplan

Leerlingen met dyslexie hebben een eigen individueel plan waarin beschreven staat welke aanpassingen deze leerling nodig heeft. Deze wordt elke jaar opnieuw opgesteld en na een half jaar geëvalueerd. Voor het onderwijsinhoudelijk gedeelte wordt verwezen naar de groepsplannen.

Wanneer komt een leerling met dyslexie in aanmerking voor vergoede zorg?

Wanneer een leerling erg veel moeite heeft met (technisch) lezen en (mogelijk) spellen dan geeft dat zorgen. Er zou sprake kunnen zijn van Ernstige Enkelvoudige Dyslexie (EED). Het is belangrijk dat de leerling snel wordt onderzocht en dat er eventueel een passende behandeling wordt aangeboden. De poortwachters EED van PPO Rotterdam beoordelen het ingediende schooldossier en zorgen voor aanmelding bij een van de gecontracteerde aanbieders van vergoede dyslexiezorg in Rotterdam.

De belangrijkste criteria voor aanmelding:

- De leerling woont in de gemeente Rotterdam.
- De leerling zit op het basisonderwijs en is minimaal 7 jaar en maximaal 12 jaar oud.
- De leerling heeft minimaal 15 maanden leesonderwijs vanaf groep 3 aangeboden gekregen. De leerling behaalde op de 3 laatste hoofdmeetmomenten een E-score voor technisch lezen (DMT) óf de leerling behaalde op de 3 laatste hoofdmeetmomenten een E-score voor spelling én een lage D-score (laagste 16%) voor technisch lezen (DMT). Een V-score op technisch lezen of spelling graag omzetten naar een A t/m E-score. Een V-score is niet automatisch een E-score. De leerling is didactisch resistent.
- De leerling moet gedurende minimaal twee periodes van 10-12 weken gerichte begeleiding voor lezen en/of spelling hebben ontvangen op ondersteuningsniveau 2 (extra zorg in de groepsituatie door de leerkracht; zwakste 25% van de leerlingen) én ondersteuningsniveau 3 (specifieke interventies uitgevoerd en/of ondersteund door de professional in of buiten de school; zwakste 10% van de leerlingen).
- Als er sprake is van andere problematiek (co-morbiditeit) dan moet deze problematiek onder controle zijn, zodat deze het onderzoek en/of de behandeling niet beïnvloedt. Het lees-/spellingprobleem dient te allen tijde op de voorgrond te staan.
- Het is belangrijk dat gebruik wordt gemaakt van de juiste normgroep wanneer er sprake is van een doublure.

Protocol - Bij een vermoeden van dyslexie dient de school het Protocol Leesproblemen en dyslexie van het Expertisecentrum Nederlands toe te passen. Link:
<http://www.expertisecentrumnederlands.nl/projecten/protocollen-leesproblemen-en-dyslexie/>

Leerlingdossier - Er is een landelijk vastgesteld uniform leerlingdossier dat de school moet hanteren ten behoeve van de toeleiding naar diagnostiek en behandeling van ernstige enkelvoudige dyslexie. Hierin is bepaald dat ook de uitkomsten van de gehele groep dienen te worden meegenomen bij het onderbouwen van het vermoeden van EED (uitdraai leerlingvolgsysteem van de klas en leerling). Link:
http://www.kwaliteitsinstituutdyslexie.nl/media/Leerlingdossier_Dyslexie_def.pdf

Wijkteam - Indien het protocol is gevolgd en het leerlingdossier compleet is, kan via de schoolmaatschappelijk werker contact opgenomen worden met het wijkteam waar de jeugdige woont. Via het wijkteam verloopt vervolgens de toeleiding naar vergoede dyslexiezorg. Zij beoordelen de aanvraag, nemen contact op met de ouders over de gewenste aanbieder en indien akkoord bevonden bestellen zij de zorg. Voor de contactgegevens van het juiste wijkteam belt u het hoofdkantoor van het CJG: 010- 44 44 600.

Stappenplan om een aanvraag in te dienen voor een dyslexieonderzoek.

De school benadert het wijkteam waar het kind ingeschreven staat.

- school maakt dossier volgens de bijlage 'leerlingdossier' en benadert wijkteam
- dossier gaat met aanvraag voor dyslexieonderzoek naar betreffende wijkteam (in ons geval: wijkteam.schiebroek@rotterdam.nl).
- wijkteam neemt contact op met ouders om dyslexieonderzoeksbureau uit te zoeken uit de lijst 'gecontracteerde onderzoeksbureaus' te vinden in de werkinstructie.
- wijkteam controleert dossier
- wijkteam neemt contact op met onderzoeksbureau
- ouders nemen contact op met onderzoeksbureau en melden aan
  - wijkteam maakt aanvraag zorg in orde middels de workaround naar de Backoffice van Gemeente Rotterdam
  - Backoffice kijkt aanvraag na en Kwaliteitsmedewerker beslist of de aanvraag in orde is.
  - Backoffice stuurt bericht naar onderzoeksbureau dat onderzoek kan worden gestart.
  - Backoffice stuurt mutatie naar Gemeente Rotterdam waarmee ze onderzoek kunnen factureren.

Vervolgens:

- dyslexie onderzoek heeft positief resultaat en diagnose dyslexie wordt gesteld
- indien dyslexie begeleiding wenselijk is door onderzoeksbureau en ouders, laat onderzoeksbureau dit aan wijkteam weten
- wijkteam neemt contact op met ouders en bespreekt de wens voor de begeleiding.
- wijkteam maakt workaround dyslexiebegeleiding in orde.

Óf:

- dyslexie onderzoek heeft negatief resultaat en diagnose dyslexie wordt niet gesteld
- onderzoeksbureau laat dit aan ouders en wijkteam weten
- wijkteam maakt workaround negatief dyslexieonderzoek in orde zodat onderzoeksbureau mutatie kan indienen voor negatief gevoerd onderzoek.

Samenwerkingsverband: Voor extra ondersteuning voor de leerling op school met leesproblemen kan de school ook een beroep doen op de (individuele) ondersteuning bij leesproblemen vanuit het Samenwerkingsverband passend onderwijs PPO Rotterdam. Neem voor een passende oplossing contact op met de schoolcontactpersoon van PPO.

Enkele praktijken:

IWAL instituten voor dyslexie

Schiedamsedijk 83 A

3011 EN Rotterdam

010- 2141367

site:www.iwal.nl

Regionaal Instituut voor Dyslexie, Rotterdam

Weena 730
 3014 DA Rotterdam
 010-2141222
 site: www.dyslexienet.nl
 e-mail: rotterdam@rid.nl
 Leeskliniek Schoolbreed (voorheen CED)
 Dwerggras 30,
 3068 PC Rotterdam
 telefoon: 010 - 4071512
 email: info@lksb.nl

Het IWAL Instituut heeft in onderstaande tabel een aantal voorbeelden van aanmeldingen op een rijtje gezet, ervan uitgaande dat de hulp van voldoende niveau is geweest. Er wordt uitdrukkelijk op gewezen dat dit een vereenvoudiging van de werkelijkheid betreft. In de praktijk worden alle scores altijd gewogen in het grotere geheel.

voorbeeld	CITO scores lezen	CITO scores spellen	interventie zorgniveau 2 & 3	Doorwijzing
1	E E E V- V- V-	n.v.t.	geboden	Akkoord
2	D E E V V- V-	n.v.t.	geboden	Akkoord
3	D D* D* V V V	E E E V- V- V-	Geboden hulp op lees- en spellingsgebied	Akkoord
4	D D* D* V V V	D E E V V- V-	Geboden hulp op lees- en spellingsgebied	Akkoord

Wanneer er geen sprake is van EED, maar een kind wel grote problemen ondervindt op school met lezen en spellen, is school verantwoordelijk voor hulp en begeleiding van deze leerling. Als dit onvoldoende blijkt, kan de school een beroep doen op extra ondersteuning vanuit PPO Rotterdam, bijvoorbeeld door aanvraag van het arrangement 'ambulante begeleiding' of 'PPO leesbehandeling'.

Toetsen van begrijpend lezen bij dyslectische leerlingen

Cito adviseert om in principe geen hulpmiddelen toe te staan bij het afnemen van de toetsen uit het Cito Volgstelsel primair en speciaal onderwijs. Hiervoor worden twee redenen genoemd:

- Bij inzet van hulpmiddelen bij het afnemen meten de toetsen niet meer precies dat waarvoor ze bedoeld zijn. Zo is de maat voor begrijpend lezen een combinatie van de mate van taalbegrip en de mate van technische leesvaardigheid. Bij compenseren voor de technische leesvaardigheid, bijvoorbeeld door het voorlezen van de tekst, verandert daarmee ook de interpretatie van de toetsscore voor begrijpend lezen.
- De resultaten van leerlingen op de toets zijn bij aangepast toetsen niet meer af te zetten tegen een landelijke normgroep; alleen de vordering van de leerling ten opzichte van zichzelf bij een eerdere meting kan worden vastgesteld.

Ook Cito onderschrijft dat scholen soms bewust de keuze maken om de afnamecondities verder aan te passen dan voor de validiteit en betrouwbaarheid van de uitkomsten gewenst is en dat dit geen probleem hoeft te zijn mits de gebruikers zich dan goed realiseren dat de consequentie is dat de uitkomsten geen valide en betrouwbare meting geven van de vaardigheid waarvoor deze is ontwikkeld. Cito benadrukt dat het in die gevallen belangrijk is de gewijzigde afnamecondities goed vast te leggen én ook te communiceren naar derden die de resultaten willen gebruiken (bijvoorbeeld

een nieuwe school of een orthopedagoog) zodat de uitkomsten goed geïnterpreteerd kunnen worden.

Bij Cito wordt aangegeven welke aanpassingen toegepast mogen worden zonder dat de resultaten te sterk beïnvloed worden.

Het gaat hierbij om:

- meer tijd geven om de toets te maken;
- de toets in meerdere delen afnemen
- het vergroten van de te lezen tekst van A4 naar A3
- een toets van een lager niveau afnemen dan de standaard toets van het afnamemoment, het toetsen op maat.

Wanneer kan overgegaan worden het gebruik van compenserende hulpmiddelen?

In uitzonderlijke gevallen kan het zinnig of zelfs noodzakelijk zijn om een toets onder aangepaste condities af te nemen. Heel specifiek hebben we het dan over leerlingen met ernstige dyslexie vanaf groep 5, die in het onderwijs ook al gebruik maken van voorleessoftware of aanpassingen en die onvoldoende in staat zijn een tekst zelfstandig technisch te doorgronden.

Bij leerlingen met ernstige dyslexie kan de technische leesvaardigheid namelijk zo zwak zijn, dat dit de score op een toets voor begrijpend lezen volledig bepaalt. Deze score is daarmee niet meer informatief, de toets meet in dat geval ook niet wat hij moet meten nl. het concept 'begrijpend lezen van tekst'. Bij sommige leerlingen is de technische leesvaardigheid zo zwak dat zij helemaal niet aan tekstlezen toekomen. Afname van de toets voor begrijpend lezen wordt daarmee onmogelijk of zeer belastend voor de leerling. Ook vergelijking met de normgroep levert in dat geval niet meer informatie op, omdat de leerling blijvend in de laagste normgroep scoort. Als uit de dagelijkse lespraktijk blijkt dat de dyslectische leerling wel tot 'tekstbegrip' (informatie afleiden uit geschreven teksten) komt met inzet van compenserende hulpmiddelen, kan het zinnig zijn om zicht te krijgen op de mate van tekstbegrip en de ontwikkeling daarvan. Om zicht te krijgen op deze mate van tekstbegrip is het nuttig om de toets voor begrijpend lezen in voorgelezen vorm of met auditieve ondersteuning af te nemen. Dit moet echter wel altijd worden vastgelegd in een rapportage, zodat ook derden weten hoe de uitkomsten geïnterpreteerd kunnen worden.

Voorwaarden voor rapportage van de aangepaste toetsafname

- De aangepaste afnameconditie wordt concreet omschreven en met onderbouwing vastgelegd.
- In de onderbouwing wordt aangegeven welke hulp gegeven wordt om het probleem met technisch lezen te verminderen of wordt aangegeven op basis van welke hulp wordt geconcludeerd dat het kind een voldoende niveau van technisch lezen niet zal bereiken.

Gedeelde verantwoordelijkheid

Alle betrokkenen -- ouders, school, zorgverleners en Inspectie -- hebben een taak in het voorkomen van overmatig of onjuist gebruik van aanpassingen. De mogelijkheid is slechts bedoeld voor die leerlingen bij wie sprake is van ernstige dyslexie en van wie aannemelijk gemaakt kan worden dat zij door het op de gangbare wijze toetsen gedemotiveerd raken of sociaal-emotionele problemen ondervinden. Scholen dienen hier zelf verantwoord mee om te gaan.

Cito toetsen bij dyslexie

- Uitvergroten van toetsen
- DMT in dyslexie-lettertype afnemen
- Spelling: Start + Vervolg 1 afnemen. Voor een score net boven de grens bij Start; eindscore = grens aantal + score Vervolg 1

-BL: *groep 4: Op M4 en nog geen beheersing AVI M4, BL E3 of E3M4 afnemen. Op E4 en nog geen beheersing AVI E4, BL E3M4/ M4 of M4E4 afnemen. Bij evaluaties en rapportgesprek slechts dle/ vhs meenemen (I-V klopt niet). Invoering Parnassys: individuele toets invoeren en aanvinken WEL meetellen voor de inspectie.

*groep 5-8: bij een verklaring ERNSTIGE dyslexie EN als het kind onvoldoende in staat is een tekst zelfstandig technisch te doorgronden: voorlezen. Zorg voor een opmerking bij de invoering van de toets zodat we de aanpassing altijd terug kunnen vinden.

Dyslexieprotocol groep 1-8 → in uitvoering; verdere aanpassingen schooljaar '19-'20

Stappenplan voor groep 1 ANNOEK

	ACTIE	WAARMEE	WANNEER
STAP 1	Stimuleren van geletterdheid	Ruim aanbod aantrekkelijke lees- en schrijfmaterialen Lettermuur	aanvang groep 1
STAP 2	Invullen observatiesysteem Groepsplan taal	OVM OVM	afhankelijk van geboortedatum
STAP 3	Aanbod verrijken voor leerlingen die onvoldoende opsteken van geletterde activiteiten	Activiteiten uit boekenreeks van Van Kleef en Tomesen Suggesties uit: De Taallijn	januari- juni
STAP 4	Invullen observatiesysteem Groepsplan taal	OVM OVM	afhankelijk van geboortedatum
STAP 5	Bij wisseling, overdracht aan de volgende leerkracht	Evt. overdrachtslijst voor volgende leerkracht in ParnasSys invullen	eind juni

Stappenplan voor groep 2 ANNOEK

	ACTIE	WAARMEE	WANNEER
STAP 1	Groepsplan taal Invullen observatiesysteem Stimuleren van geletterdheid Gericht aanbod verrijken voor kinderen met onvoldoende klankbewustzijn en letterkennis	OVM OVM Ruim aanbod aantrekkelijke lees- en schrijfmaterialen Activiteiten uit boekenreeks van Van Kleef en Tomesen Suggesties uit: De Taallijn	aanvang groep 2 afhankelijk van geboortedatum
STAP 2	Afname kleutertoetsen	Cito: taal v. Kl. M2 en dyslexiescreening	januari
STAP 3	Groepsplan taal Aanbod verrijken voor kinderen met een onvoldoende klankbewustzijn en letterkennis Voorschotbenadering	OVM Activiteiten uit boekenreeks van Van Kleef en Tomesen Suggesties uit: De Taallijn Protocol dyslexie hfdst. 5	januari-juni

		Spreekbeeld ICT- programma's	
STAP 4	Invullen observatiesysteem Toetsen Opzet groepsplan taal voor kinderen met onvoldoende klankbewustzijn of letterkennis	OVM Cito: taal voor kleuters E3 Alleen voor gele groep	afhankelijk van geboortedatum juni
STAP 5	Overdracht aan de leerkracht van groep 3	Overdrachtsformulier 2- 3 voor volgende leerkracht in ParnasSys invullen en mondelinge overdracht	eind juni

STAPPENPLAN GROEP 3 LEONIE

	ACTIE	WAARMEE	WANNEER
STAP 1	Beginsituatie vastleggen van alle leerlingen	Informatieoverdracht van vorige leerkracht Toetsgegevens Cito	aanvang groep 3
STAP 2	Meetmoment 1: Herfstsignalering Groepsplan aanpassen voor de uitvallers	N.V.L.L. Toets auditieve analyse Toets auditieve synthese Grafementoets Fonementoets Toets woordenlezen	oktober
STAP 3	Interventieperiode 1: Elementaire leeshandeling	De Leesladder Flitsen Hardop en stil lezen Spreekbeeld Woordrijen Wisselrijen	oktober- februari
STAP 4	Meetmoment 2: Letterkennis en elementaire-, leesspelhandeling toetsen bij alle leerlingen Effect interventie van zwakke leerlingen vaststellen Groepsplan op- of bijstellen	Februariscreening DMT Auditieve analyse Auditieve synthese Grafementoets Fonementoets	februari
STAP 5	Interventieperiode 2: Volledigheid letterkennis en decodeersnelheid	Lettergroeiboek Flitsen Klik- klakboekje Duo lezen Zingend lezen	februari- maart
STAP 6	Meetmoment 3: Letterkennis en decodeer-snelheid Effect interventie zwakke leerlingen	DMT Grafementoets Fonementoets	eind maart

	Groepsplan bijstellen		
STAP 7	Interventieperiode 3: Automatisering leesproces	Uitgebreid aanbod boeken Begeleid lezen leerkracht Audio cd's	maart- mei
STAP 8	Meetmoment 4: Lees- en schrijfvaardigheid toetsen alle leerlingen Groepsplan evalueren Advies voor begeleiding in ParnasSys vastleggen en met de leerkracht van groep 4 doorspreken	AVI bij twijfel overgang DMT Grafementoets Fonemendictee Toets auditieve analyse Toets auditieve synthese	begin juni

STAPPENPLAN VOOR GROEP 4 - 8 LEONIE

	ACTIE	WAARMEE	WANNEER
STAP 1	Beginsituatie vaststellen <i>Maken van een individueel plan</i> <i>Analyse van DMT/ AVI toetsen</i> (zie verzameloverzicht t.b.v. individuele analyse in leerkrachtenmap)	Informatieoverdracht vorige leerkracht Toetsgegevens AVI, DMT en Cito spelling <i>Evt. PI dictee</i>	aanvang groep
STAP 2	Interventieperiode 1 (LIP= Lees Interventie Programma)	LIP: Estafette Flitsen Vloeiend en Vlot Woordrijtjes Maatjeslezen Stillezen: leeskilometers maken SIDL	september oktober
STAP 3	Meetmoment 1 <i>Leerlingen uit de gele groep (en de leerlingen waarover de leerkracht twijfels heeft) van de groepsplannen technisch lezen toetsen</i> <i>Analyse van DMT/ AVI toetsen</i> <i>Vaststellen van de effecten van de interventies en groepsplan bijstellen</i>	AVI DMT	oktober
STAP 4	Interventieperiode 2	LIP: Estafette Flitsen Vloeiend en Vlot Woordrijtjes Maatjeslezen Stillezen: leeskilometers maken SIDL	november december januari
STAP 5	Meetmoment 2 <i>Alle leerlingen toetsen</i> <i>Analyse van DMT/ AVI toetsen</i>	AVI op groepsniveau en DMT Cito spelling	begin februari

	<i>Vaststellen van de effecten van de interventies en nieuw groepsplan opstellen</i>		
STAP 6	Interventieperiode 3	LIP: Estafette Flitsen Vloeiend en Vlot Woordrijtjes Maatjeslezen Stillezen: leeskilometers maken SIDL	februari maart
STAP 7	Meetmoment 3 <i>Leerlingen uit de gele groep (en de leerlingen waarover de leerkracht twijfels heeft) van de groepsplannen technisch lezen toetsen</i> <i>Analyse van DMT/ AVI toetsen</i> <i>Vaststellen van de effecten van de interventies en groepsplan bijstellen</i>	AVI DMT	eind maart
STAP 8	Interventieperiode 4	LIP: Estafette Flitsen Vloeiend en Vlot Woordrijtjes Maatjeslezen Stillezen: leeskilometers maken	april mei
STAP 9	Meetmoment 4 en eindevaluatie <i>Leerlingen allemaal DMT afnemen</i> <i>Leerlingen groep 4- 8 uit de gele groep DMT toetsen en AVI op groepsniveau toetsen</i> <i>Vaststellen van de effecten van de interventies</i> <i>Advies begeleiding in de volgende groep formuleren en bespreken met de leerkracht van de volgende groep</i> <i>Deel van een nieuw groepsplan opstellen voor volgend schooljaar</i>	AVI en DMT Cito spelling	juni

REKENBELEIDSPLAN

Algemeen rekenontwikkeling

Rekenen is een actief doelgericht en logisch proces van handelingen, denkhandelingen met of zonder materiaal waarin een realiteit wordt geordend of herordend. Het proces bestaat uit probleemoplossing en informatieverwerking waarmee een beroep wordt gedaan op cognitieve vaardigheden die niet alleen gericht zijn op rekenvaardigheden; gegevens moeten inzichtelijk geordend worden in het werkgeheugen en de feitenkennis moet snel oproepbaar zijn. Rekenen is daarnaast ook een leerproces: het oplossen van een probleem leidt tot nieuwe inzichten en er worden verbanden gelegd tussen ervaringen en een toename in vaardigheden. Tijdens het oefenen van rekenvaardigheden, vormt een kind zijn hersenen door verbindingen te versterken (synapsen) en ontwikkelt het zijn rekenvaardigheden. De ordeningen worden in de loop van de schooltijd steeds efficiënter maar ook ingewikkelder. In de leertheorie van het cognitivisme van o.a. Piaget is leren het verwerken van informatie uit de omgeving. In deze visie vormen kennis en vaardigheden uit de ene fase een voorwaarde voor het succesvol doorlopen van de volgende fase. De volgorde van verandering van de kennis staat (biologisch) vast.

Allereerst zie je kinderen van jongs af aan in hun spel groeperen, vergelijken, voorwerpen bij elkaar zoeken, meten en ervaren dat wat ze waarnemen niet altijd klopt (bijv. een koekje blijft evenveel als je het doormidden breekt). Belangrijk hierbij is dat de omgeving reflectieve feedback geeft; ouders en leerkrachten geven taal aan deze ervaringen door middel van benoeming en ordening. Jonge kinderen leren spelenderwijs telliedjes en telrijmpjes, doen spelletjes waarbij ze leren dat ze bij één moeten beginnen en dat één vakje ook staat voor één. Steeds meer zal het besef ontstaan dat symbolen en cijfers betekenis hebben. De concrete ervaring van het handelen gaat vooraf aan een goed begrip. Kinderen leren hoeveelheden vast te stellen in een getal en passen het tellen toe in hun dagelijks leven. Op school leren de kinderen dat getallen en symbolen een betekenis hebben en ze leren te werken met standaardprocedures en vaste notaties. Voor het leren rekenen is getalbegrip noodzakelijk. Hiervan is sprake als een kind op ieder moment tijdens het tellen van losse voorwerpen elk telwoord zowel opvat als de aanduiding van het hoeveelste geteld voorwerp als van het totale aantal tot dan toe gestelde elementen. De vier klassieke Piagetiaanse voorwaarden in de denkontwikkeling die nodig zijn voor een goed begrip van het abstracte getalbegrip: conservatie (vloeistof in een breed laag glas is evenveel als in een hoog smal glas), correspondentie, classificatie en seriatie. Door het veelvuldig oefenen en herhalen van rekenbewerkingen en door de gegeven feedback uit de omgeving wordt de zogenaamde rekentaal ingeslepen. Bepaalde bewerkingen en uitkomsten worden direct oproepbaar waardoor het werkgeheugen beperkt belast wordt en er ruimte blijft bestaan voor creatief wiskundig denken. Uiteindelijk hopen we door gerichte instructie, ervaringen en reflectie dat de kennis en automatisering blijven groeien waardoor het wiskundig inzicht steeds groter wordt. In de constructivistische visie is waarneming meer dan slechts een reactie op stimuli. De leerlingen (re)construeren de realiteit waarin ze uit eerdere ervaringen en verwachtingen begrijpen hoe dingen met elkaar samenhangen. De leerling bouwt zelf actief kennis op in betekenisvolle en realistische contexten. Hierbij spelen de interactie met de omgeving en de taal die eraan wordt gegeven een belangrijke rol. In de sociaal constructivistische visie ligt de nadruk op het delen van ervaringen. Voor het rekenonderwijs is het van belang dat de leerlingen coöperatief met elkaar en met interactie van de leerkracht leren om de hun eigen wereld en hun ervaringen te mathematiseren. De rol van de leerkracht is stimulerend. De leerkracht zou de interesse van de leerlingen moeten wekken, hen moeten uitdagen tot een reactie en stimuleren tot een eigen activiteit.

Aanpak groep 1-2

Het aanleren van rekenvaardigheden begint op de Fatimaschool bij de kleuters spelenderwijs in de hoeken, tijdens (kleine)kringactiviteiten, met behulp van ontwikkelingsmateriaal en tijdens

werklessen. De opbouw van ons rekenonderwijs is ingevolge het cognitivisme met behulp van mijlpalen; als de ene mijlpaal is behaald, kan de volgende mijlpaal worden behandeld. De leerlingen doorlopen de stappen van concreet handelen naar abstract handelen.

Alle leerlingen zijn weggeschreven in het themaplan n.a.v. observaties (OVM).

We werken gedifferentieerd met drie instructiegroepen. Bij de kleuters noemen we dit de intensieve groep, de basisgroep en de verrijkt groep. Aan het einde van een thema (voor iedere vakantie) wordt er een evaluatie geschreven. De leerkrachten nemen die gegevens weer op in het nieuwe themaplan.

Indien er, ondanks observaties (OVM), nog onvoldoende zicht is op de rekenvaardigheden van leerlingen die de overstap maken van 2 naar 3, kan de UGT-r worden afgenomen.

Aanpak groep 3-8

Onze leerlingen groeien op in een tijd met razendsnelle technologische ontwikkelingen waar ze altijd en overal online zijn en waar alle benodigde informatie beschikbaar is. Zowel de inhoud van het onderwijs als de manier waarop we deze generatie lesgeven, moeten kritisch worden bekeken tegen de achtergrond van al deze veranderingen. Welke rekenvaardigheden hebben deze leerlingen nodig? Het advies van Platform Onderwijs 2032 aan het ministerie van OCW bevat randvoorwaarden van het curriculum dat de leerlingen moet voorbereiden op hun toekomst waarbij scholen meer vrijheid krijgen om dit naar eigen inzicht in te vullen. Het Platform is van mening dat rekenvaardigheid onmisbaar is om in de samenleving te functioneren en om te kunnen deelnemen aan vervolgonderwijs:

Ze verschaft leerlingen een handvat om kennis en informatie te kunnen duiden, ordenen en structureren en probleemoplossend te kunnen handelen. Rekenvaardigheid stelt leerlingen in staat de presentatie van alledaagse cijfermatige informatie in de vorm van grafieken, statistieken, tabellen en modellen te begrijpen en die kritisch te duiden. Om zichzelf te kunnen redden, leren ze op een vanzelfsprekende manier om te gaan met kwantitatieve informatie en verantwoord om te gaan met geld. (...) De nadruk zou niet alleen moeten komen te liggen op basisvaardigheden, maar ook op de kritische omgang met statistische informatie en op probleemoplossende vaardigheden. Toekomstgericht onderwijs leert leerlingen de waarde van rekenvaardigheid in te zien en te ontdekken hoe ze die kunnen benutten in praktijk- en beroepsituaties en in andere leergebieden.

Naast het aanleren van basisvaardigheden zoals dat in het huidige onderwijs ook al geschiedt, zien we hier een aantal van de eerder benoemde 21e eeuwse vaardigheden (SLO) terugkomen. Dit zijn dan het probleemoplossend handelen, het kritisch denken, zelfregulering en de informatieve vaardigheden. Een aantal van de andere 21e eeuwse vaardigheden zouden in de vorm van het onderwijs aan bod kunnen komen. Denk hierbij aan het ontwikkelen van zelfvertrouwen en eigenwaarde en het samenwerken. Hierbij blijft de leerkracht een rol houden. Ook bij het ontdekken hoe leerlingen in de praktijk gebruik kunnen maken van hun rekenvaardigheden hebben ze de leerkracht nodig. Borghouts (2012) beveelt voor alle leerlingen aan gebruik te maken van de zogenaamde Vertaalcirkel. De leerlingen maken de vertaling van een probleem naar een som en andersom. De bedoeling is dan ook dat het probleem concreet en met materialen wordt uitgespeeld, op de getallenlijn wordt uitgeschreven en vervolgens tot een kale som wordt gevormd. In de nabespreking ligt de belangrijke rol van de leerkracht; alle vertalingen moeten duidelijk en helder naar voren komen en er moeten koppelingen gelegd worden tussen de verschillende vertalingen. Dit sluit aan bij de Ijsbergmetafoor als uitgangspunt voor didactiek en het drieslagmodel van het ERWD.

Didactiek en uitvoering groep 1/2

In alle kleuterklassen wordt gewerkt met thema-/groepsplannen. Binnen een thema wordt de onderzoekende en ontwerpende houding van de leerlingen gestimuleerd; actief bezig zijn met hun

eigen leerproces, ontdekken en ontwikkelen. De natuurlijke nieuwsgierigheid van kinderen is het uitgangspunt.

Tijdens een thema komen rekendomeinen aan bod. De doelen voor rekenen worden per thema (van vakantie tot vakantie) vastgesteld, deze zijn verdeeld over blokken.

Deze domeinen zijn beschreven door SLO en staan voor de beheersingsdoelen van groep 1/2.

De leerkracht behandelt (minimaal) 2x per week een rekenactiviteit. Deze activiteit sluit uiteraard aan bij het thema.

De doelen voor rekenen komen aan bod tijdens kringactiviteiten, de kleine kring en tijdens de werklessen.

De leerlingen komen in aanraking tijdens deze lessen met: constructiemateriaal, papier, bouwtekeningen, meetkundige figuren, abstracte vormen en symmetrische vormen.

De leerkracht houdt zelf bij welk doel wanneer aan bod is gekomen in zijn (week)rooster.

We gebruiken (eventueel) als bronnenboek voor onze rekenlessen:

1. Werkmap Gecijferd bewustzijn
2. Methode Pluspunt
3. Methode Piramide
4. Kleuteruniversiteit

Rekenaanbod groep 1/2

zomer – herfst	
Groep 1	Groep 2
Telrij t/m 5	Telrij t/m 12
Getalsymbolen	Getalsymbolen 1 t/m 10
Hoeveelheden 1 en 2	Hoeveelheden/ synchroon tellen t/m 10
Meeste- minder- minste	Erbij – eraf
Groot- Klein	Evenveel- meeste – minste
Lang- kort	Cirkel – vierkant – rechthoek – driehoek
Eerste- laatste	Seizoenen
	Dag – maand - jaar

herfst- kerst	
Groep 1	Groep 2
Synchroon tellen t/m 3	Hoeveelheden/ synchroon tellen t/m 10
Hoeveelheden ordenen 0 t/m 5	Resultatief tellen t/m 8
Terugtellen van 5- 0	Terugtellen: 10- 0
Rangtelwoorden t/m 3	Rangtelwoorden t/m 5
Weten wat nul is	Getalsymbolen
Getalsymbolen en Hoeveelheden 1, 2, en 3	Hoeveelheden t/m 10
Vergelijken even veel, even groot, ed.	Buurgetallen t/m 10
Erbij/eraf met steeds één	Cirkel- vierkant- driehoek- rechthoek- ovaal
Cirkel en vierkant	Klein- even groot- groter- kleiner
Dik – dun	kort- lang- even kort/ lang – langer- korter
Vol- leeg	dun- dik- dikker- dunner- even dik/ dun
Breed- smal	hoger- lager- even hoog/ laag
Veel- weinig	
Dag en nacht	
Ruimtelijke begrippen: op- onder- in- naast- buiten- binnen- tussen- midden	
eerste- laatste- middelste	

	Oudjaar en Nieuwjaar, maanden van 't jaar begrippen: naast- bij- even ver
--	--

kerst- voorjaar	
Groep 1	Groep 2
Telrij t/m 10 Getalsymbolen 1 t/m 4 Kleine hoeveelheden/synchroon tellen 0 t/m 5 Meeste- minder- evenveel-meer- minste Erbij/eraf met steeds één Rechthoek en driehoek Groot - klein Hoog – laag licht- zwaar (met weegschaal) functie van geld Ruimtelijke begrippen: vooraan- achteraan- midden eerste- laatste- middelste- grootste- kleinste	Telrij t/m 20 Getalsymbolen en hoeveelheden t/m 10 koppelen Heen en terug tellen t/m 20 Rangtelwoorden t/m 6 meer- minder- evenveel samen, niets Splitsen t/m 12 Vooraan – achteraan Herkennen links en rechts Oefenen met de weegschaal; zwaar- licht- even zwaar/ licht Later- eerder- daarna- straks Seizoenen

voorjaar-mei

Groep 1	Groep 2
<p>Telrij t/m 10 Terugtellen 6 – 0 Rangtelwoorden t/m 5 Getalsymbolen 1 t/m 6 Hoeveelheden t/m 6 Veel – weinig Groter dan/ kleiner dan Splitsen t/m 6 Cirkel, vierkant en rechthoek Leeg - vol 's morgens, 's middags, 's avonds, 's nachts Eerst- laatst- dan</p>	<p>Telrij t/m 20 Terugtellen 20 – 0 Rangtelwoorden t/m 12 Splitsen t/m 10 Getalsymbolen en hoeveelheden t/m 12 resultaatief tellen Buurgetallen t/m 20 Dagen van de week Evenveel – meer- minder vol- leger- leeg Links- rechts Ver- dichtbij Hoeveelheden vergelijken t/m 10</p>

mei - zomer	
Groep 1	Groep 2
<p>Terugtellen 10 – 0 Rangtelwoorden t/m 5 Getalsymbolen 1 t/m 6 Kleine hoeveelheden/ synchroon tellen 0 t/m 6 Meeste/minste/ evenveel t/m 5 Buurgetallen t/m 5 Cirkel, vierkant, driehoek Groot – klein Morgen, vandaag en gisteren Dagen van de week benoemen</p>	<p>Telrij t/m 20 Terugtellen van 20- 0 Eenvoudige sommen met vingers tot 10 Weten wat links – rechts is Verkort tellen t/m 12 m.b.v. structuur. Erbij- eraf Rangtelwoorden t/m 12 Oefenen met de weegschaal; zwaar en licht Ver- dichtbij Dagen van de week benoemen Namen van seizoenen en juiste volgorde benoemen Begrippen morgen- gisteren</p>

Rekenmethode groep 3 t/m 8

In het schooljaar 2019-2020 gaan we de nieuwe methode Pluspunt 4 invoeren vanaf groep 5. De leerlingen worden gevolgd middels observaties door de leerkracht, de methodetoetsen, de CITO-toetsen in januari en juni, de automatiseringstoets van Tije Vos en zo nodig middels de Mijlpalentoets. Vanaf groep 6 werken de leerlingen met Chromebooks. Dit zorgt ervoor dat de stof ook wordt aangepast indien dit te moeilijk/makkelijk blijkt te zijn voor de betreffende leerling.

Rekenaanbod per leerjaargroep (3 t/m 8)

Groep	Lesonderdeel/ interventie	Gele groep Uitval UTG/ uitval CITO (IV-V)	Gele groep	Groene groep	Blauwe groep	Blauwe groep compact route
3	introductie	x	x	x	x	x
	instructie	x	x	x	X bij nieuwe doelen	X bij nieuwe doelen
	Verlengde instructie	x	x	X evt specifiek onderdeel		
	Reken(werk)-gesprekken	x	x			
	Herhalen oude niet behaalde doelen	x				
	Les 5 en 10	facultatief	facultatief	facultatief	facultatief	facultatief
	Maatwerk computer	x	x	X indien nodig		
	toetsdoelen	x	x	x	x	Mits behaald
	*** ster opdrachten				x	x
	nieuwe doelen	X minimum programma	X minimum programma	x	x	x
	Pluspunters/ rekentijgers/ kien				X indien tijd over	x
	CITO 3.0 op maat na M3V; M3E3	X evt.				
	Verlengde instructiebladen mee naar huis	x	x			
4	introductie	x	x	x	x	x

	instructie	x	x	x	X alleen nieuwe doelen	X alleen nieuwe doelen
	Verlengde instructie	x	x	X evt. specifiek onderde el		
	Reken(werk)- gesprekken	x	x			
	Herhalen oude niet behaalde doelen	x				
	Les 5 en 10	facultatief	facultatief	facultatie f	facultati ef	facultati ef
	Maatwerk computer	x	x	X evt. specifiek e onderdel en		
	toetsdoelen	x	x	x	x	Mits behaald
	*** ster opdrachten				x	x
	Tafelkaart, weghalen van beheerste sommen	x	x			
	Aandacht voor rekenen	X Indien nodig	X indien nodig			
	nieuwe doelen	X minimumprogramm a	X minimumprogra mma	x	x	x
	Pluspunters/ rekentijgers/ kien				X indien tijd over	x
	CITO 3.0 op maat na twee keer V:M3E3/ E3/ E3M4/ M4/ M4E4	x	x			
	Verlengde instructiebla den mee naar huis	x	x			
	Mijlpalentoet s afnemen	X twee keer per jaar				

	Individueel hpl	x				
	RT door andere leerkracht in gymtijd/ juf Veronique	x				
	Overleg PPO	X indien nodig				
5	introductie	x	x	x	x	x
	instructie	x	x	x	x	X alleen nieuwe doelen
	Verlengde instructie	x	x	X evt specifiek onderdeel		
	Reken(werk)-gesprekken	x	x			
	Herhalen oude niet behaalde doelen	x				
	Les 5 en 10	facultatief	facultatief	facultatief	facultatief	facultatief
	Maatwerk computer	x	x	X evt specifiek onderdeel		
	toetsdoelen	x	x	x	x	Mits behaald
	Tafelkaart, weghalen van beheerste sommen	x	x			
	*** ster opdrachten				x	x
	nieuwe doelen	X min. progr	X min. progr	x	x	x
	Aandacht voor rekenen	X Indien nodig	X indien nodig			
	Plustaak			X hoogste scoorders		
	Pluspunters/ rekestijgers/ kien				X mits tijd	x
	CITO 3.0 op maat na 2x V	x				

	Verlengde instructiebladen meen naar huis	x		x			
	Mijlpalentoets afnemen	X twee keer per jaar					
	RT door andere leerkracht in gymtijd/ juf Veronique	x					
	Individueel hpl	X					
	PPO inschakelen	X indien nodig					
	Eigen leerlijn groep 6 voorbereiden	X indien nodig					
	Lesonderdeel / interventie	OPP	Uitval Gele groep	Gele groep	Groene groep	Blauwe groep	Blauwe groep compact route (In ontw.)
6	introduce	x	x	x	x	x	x
	instructie	x	x	x	x	x	X alleen nieuwe doelen
	Verlengde instructie		x	x	X evt specifiek onderdeel		
	Reken(werk)-gesprekken	x	x	x			
	rekeninterview		Indien nodig	Indien nodig			
	Herhalen oude niet behaalde doelen	x	x				
	Les 5 en 10		fac.	facultatief	facultatief	facultatief	facultatief
	Maatwerk computer	x	x	x			
	Passende perspectieven	x	x				
	Werken aan toetsdoelen		x	x	x	x	Mits behaald
	Tafelkaart, weghalen	x	x	x			

	van beheerste sommen						
	*** ster opdrachten					x	x
	nieuwe doelen	Eigen niveau	X min.pro gr	X min. progr	x	x	x
	Aandacht voor rekenen	X	X Indien nodig	X indien nodig			
	Plustaak				X hoogste scoorder s		
	Pluspunters/ rekenijgers/ kien					X mits tijd	x
	CITO op maat na 2x V(D)	Cito op eigen niveau	x				
	Verlengde instructiebla den mee naar huis	i.o.huis- werk mee	x	x			
	Mijlpalentoet s afnemen		Indien nodig				
	Individueel hpl	x	Indien nodig				
	PPO inschakelen		x				
	Eigen leerlijn groep 7 voorbereiden		Indien nodig				
7	introductie	x	x	x	x	x	x
	instructie	x	x	x	x	x	X alleen nieuwe doelen
	Verlengde instructie		x	x	X evt specifiek onderde el		
	Reken(werk)- gesprekken	x	x	x			
	rekenintervie w		Indien nodig	Indien nodig			
	Herhalen oude niet behaalde doelen	x	x				
	Les 5 en 10		fact	facultatief	facultatief	facultati ef	facultati ef

	Tafelkaart, weghalen van beheerste sommen	x	x	x			
	Maatwerk computer	x	x	x	X evt specifiek onderdeel		
	Passende perspectieven		x				
	werken aan toetsdoelen	Op niveau	x	x	x	x	Mits behaald
	*ster opdrachten		x				
	**ster opdrachten			x	x		
	*** ster opdrachten					x	x
	nieuwe doelen		X min. progr.	X min. progr	x	x	x
	Aandacht voor rekenen	X	X Indien nodig	X indien nodig			
	Plustaak				X hoogste scores		
	Pluspunters/rekentijgers/kien					X mits tijd	x
	CITO op maat na 2x V(D)	Op eigen niveau	x				
	Verlengde instructiebladen mee naar huis	i.o. huiswerk mee	x	x			
	Mijlpalentoets afnemen		Indien nodig				
	Individueel hpl	x	Indien nodig				
	PPO inschakelen		x				
	Eigen leerlijn groep 8 voorbereiden		Indien nodig				
8	introductie	x	x	x	x	x	x
	instructie	x	x	x	x	x	X alleen nieuwe doelen

	Verlengde instructie		x	x	X evt specifiek onderdeel		
	Reken(werk)-gesprekken	x	x	x			
	rekeninterview		Indien nodig	Indien nodig			
	Herhalen oude niet behaalde doelen	x	x				
	Les 5 en 10		fact.	facultatief	facultatief	facultatief	facultatief
	Tafelkaart, weghalen van beheerste sommen	x					
	Maatwerk computer	x	x	x	X evt specifiek onderdeel		
	Passende perspectieven	x	x				
	Werken aan toetsdoelen	Op niveau	x	x	x	x	Mits behaald
	*ster opdrachten		x				
	**ster opdrachten			x	x		
	*** ster opdrachten					x	x
	nieuwe doelen		X min. progr	X min. progr	x	x	x
	Aandacht voor rekenen	X	X Indien nodig	X indien nodig			
	Plustaak				X hoogste scores		
	Pluspunters/rekentijgers/kien					X mits tijd	x
	CITO op maat	x					
	Verlengde instructiebladen mee naar huis	i.o. huiswerk mee	x	x			

	Individueel hpl	x	Indien nodig				
--	--------------------	---	-----------------	--	--	--	--

Omdat in de bovenbouw steeds meer kindgericht gewerkt wordt en we de leerlingen meer op eigen niveau kunnen gaan volgen dmv de inzet van de Chromebooks, voldoet dit model niet meer helemaal. Aangezien we nog geen goed zicht hebben op de nieuwe methode van Pluspunt 4 kan dit nog niet goed aangepast worden.

Mijlpalentoets

In de leerkrachtenmap (Zorg-Rekenen) is de Mijlpalentoets te vinden. De rekenleerlijn bestaat uit elkaar opeenvolgende mijlpalen. Als er een mijlpaal ontbreekt, ondervindt een leerling hier in het vervolg van het ontwikkelen van rekenvaardigheden hinder van. Achterhaald moet worden welke vaardigheid nog ontbreekt zodat deze alsnog ingeoeffend kan worden en grotere rekenproblemen voorkomen kunnen worden.

Indien een leerling een IV of V scoort op de CITO-toets rekenen/ wiskunde (vanaf M3) wordt de Mijlpalentoets afgenomen. De afnamemomenten staan in de toetskalender. Daarnaast wordt dan zowel de probleemomschrijving als de aanpak in het groepsplan aangepast.

De leerkracht probeert in de periode tot aan de volgende CITO-toets zoveel mogelijk te remediëren op nog niet behaalde mijlpalen.

Het formulier 'Bevindingen Mijlpalentoets' wordt als bestand toegevoegd in Parnassys (bestandsnaam: Mijlpalentoets) en er wordt een notitie 'mijlpalentoets' ingevuld waarop beschreven wordt tot en met welke mijlpaal wordt beheerst. Deze notitie is terug te vinden op de groepskaart. Er wordt naar gestreefd dat er een leerkracht ambulante tijd krijgt voor afname van de mijlpalentoets en remediering op niet behaalde doelen.

Groep 7/8 Fundamentele -en streefdoelen van rekenen

De referentieniveaus zijn duidelijk zichtbaar verwerkt in de methode van Pluspunt 3. In groep 7 en 8 staat één ster gelijk aan het 1 F (fundamenteel niveau), twee sterren aan 1 S (streefniveau) en drie sterren boven streefniveau. We proberen de leerlingen zo lang mogelijk mee te laten doen met twee sterren. Als dit niet meer lukt (en het kind ook gefrustreerd gaat raken omdat het te moeilijk is) dan wordt de overstap gemaakt naar één ster. De ouders worden hierover ingelicht. Dit houdt in dat deze leerlingen alleen nog op fundamenteel niveau werken en ook op fundamenteel niveau getoetst worden. In de methode komt het erop neer dat de leerlingen dan alleen de linker bladzijde maken.

De te nemen stappen om een leerling op fundamenteel niveau te laten werken;

- De leerkracht overlegt met de intern begeleider en geeft hierbij ook de reden aan waarom hij/zij denkt dat deze leerling het beste op 1F niveau kan gaan werken.
- De verwachte uitstroom na groep 8 is VMBO basis/kader
- Het ontwikkelingsperspectief kan bekeken worden op het gebied van rekenen. (Dit is wel gebaseerd op dle en niet op vhs!)
- Indruk van de leerkracht(en).
- Hoe worden de methode gebonden rekentoetsen gemaakt?
- Hoe staan ouders en leerling hier tegenover?

NB: Het is nog niet duidelijk hoe dit verder gaat in de nieuwe methode van Pluspunt 4!

DYSCALCULIE

Wat is dyscalculie?

Dyscalculie is een stoornis waarbij de persoon hardnekkige problemen heeft met het leren en toepassen van rekenkennis. Er is pas sprake van dyscalculie wanneer de rekenprestaties van het kind veel minder zijn dan de prestaties bij andere vakken. Er is een aantal redenen te noemen waarom dyscalculie als een stoornis wordt gezien. In de eerste plaats is het bij mensen met dyscalculie opvallend dat de problemen, die zij hebben met het leren en toepassen van rekenkennis, niet overeenkomen met de rest van het functioneren van het kind. Het kind is bijvoorbeeld wel slim genoeg en heeft voldoende rekenonderwijs gehad, maar toch blijft hij of zij problemen met rekenen houden. Daarnaast is het waarschijnlijk dat bij rekenstoornissen specifieke hersengebieden betrokken zijn en dat mogelijke uitval van deze gebieden van invloed is op de problemen met rekenen die het kind heeft.

Een rekenstoornis is voor een kind erg vervelend, dit kan ervoor zorgen dat een kind stil wordt en zich terugtrekt of dat het kind een negatief zelfbeeld krijgt en faalangstig wordt.

Volgens het landelijk protocol voor het rekenwiskundig onderwijs en het begeleiden van de leerlingen (in de leeftijd van 4 t/m 12 jaar) met (ernstige) reken- en wiskunde problemen en Dyscalculie (protocol ERWD), dat tot stand is gekomen dankzij subsidie van het ministerie van OCW in het kader van passend onderwijs, is er sprake van dyscalculie als de volgende verschijnselen optreden:

- Er is een groot verschil tussen de ontwikkeling van de leerling in het algemeen en zijn rekenwiskundige ontwikkeling
- De achterstand is hardnekkig. De leerling laat, ondanks gerichte, deskundige begeleiding (te) weinig aantoonbare vooruitgang zien
- De problemen zijn ontstaan vanaf het verwerven van de basisvaardigheden in het domein getallen en bewerkingen en beïnvloeden ook de ontwikkeling op het domein verhoudingen en het domein meten en meetkunde (incl. de leerstoflijnen tijd en geld).
- De rekenwiskundige ontwikkeling van de leerling wordt waarschijnlijk belemmerd door kindfactoren

Verskil tussen rekenproblemen en een rekenstoornis

Wanneer een kind een rekenstoornis heeft, betekent dit dat de moeilijkheden die het kind ervaart bij het rekenen van blijvende aard zijn. Wanneer je een rekenstoornis hebt, gaat dit niet meer over. De stoornis wordt veroorzaakt doordat bepaalde gebieden in de hersenen minder goed werken. Een rekenstoornis kan niet veroorzaakt worden doordat het kind te weinig of slecht rekenonderwijs heeft gehad.

Bij rekenproblemen gaat het om problemen die eventueel opgelost kunnen worden. Bij rekenproblemen zijn de rekenvaardigheden of het getalbegrip onontwikkeld en gaat het niet om het onvoldoende functioneren van de hersenen. Een rekenprobleem kan ontstaan doordat het kind bijv. te weinig of geen goed onderwijs in rekenen heeft gehad. Rekenproblemen kunnen minder erg worden of zelfs verdwijnen wanneer het rekeninzicht van het kind toeneemt.

Problemen die kunnen voorkomen bij dyscalculie

De problemen die kinderen met dyscalculie hebben, kunnen natuurlijk van elkaar verschillen. Hieronder wordt een aantal voorbeelden gegeven van problemen die voor kunnen komen bij dyscalculie.

- Niet vlot kunnen klokkijken
- Problemen met tellen

- Problemen bij het begrijpen van de basis van het rekenen, zoals de waarde van getallen en verbanden tussen getallen
- Cijfers verkeerd schrijven en lezen
- Blijven twijfelen bij eenvoudige berekeningen
- Moeite hebben met het leren van de tafels
- Moeite hebben met de volgorde van de stappen die gebruikt moeten worden om moeilijkere berekeningen uit te voeren
- Moeite met het aflezen van grafieken
- Moeite met onderdelen waarbij ruimtelijk inzicht van belang is

Diagnosticeren van dyscalculie

Wanneer er vermoedens zijn dat een kind een rekenstoornis heeft, kan hij of zij daarop onderzocht worden. Een dyscalculie onderzoek bestaat uit drie onderdelen: een intelligentie- onderzoek, een capaciteiten- onderzoek en een neuropsychologisch onderzoek.

Intelligentieonderzoek:

Bij het intelligentieonderzoek wordt er gekeken of er binnen de intelligentie factoren aan te wijzen zijn die van negatieve invloed zijn op het kunnen rekenen. Kinderen die problemen hebben bij het rekenen, hebben vaak een minder goed visueel- ruimtelijk inzicht. Daarnaast kunnen problemen met logisch redeneren er ook voor zorgen dat het rekenen minder goed gaat.

Capaciteiten-onderzoek:

Het doel van dit onderzoek is het in kaart brengen van de rekenvaardigheden. Er wordt gekeken tot op welk niveau het kind de rekenvaardigheden beheerst. De informatie die in dit onderzoek naar voren komt, wordt ook gebruikt bij het maken van een plan voor de begeleiding bij de rekenproblemen.

Neuropsychologisch onderzoek:

In dit deel van het onderzoek wordt er gekeken naar hoe de informatie in de hersenen wordt verwerkt. Kinderen met verschillende leerproblemen hebben vaak moeite met automatisering. Dit betekent dat de stappen die nodig zijn om te rekenen niet vanzelfsprekend worden voor het kind. Hierdoor rekenen ze traag en maken ze vrij veel fouten. Bij dit onderzoek wordt er ook gekeken of het kind beschikt over een goede concentratie. Bij kinderen met een rekenstoornis spelen vaak meerdere problemen tegelijk. Het ene probleem kan de oorzaak zijn van andere problemen. Dit is erg belangrijk om te weten voor de begeleiding van het kind. Het kan bijvoorbeeld zo zijn dat een slecht begrip van getallen het moeilijk maakt om de rekenstappen te automatiseren.

Dyscalculieverklaring

In een dyscalculieverklaring wordt de volgende informatie opgenomen:

- Dyscalculie dient vastgesteld te zijn op basis van DSM- IV- TR™ criteria (dat is het classificatiesysteem bij leerstoornissen)
- De situaties waarin de problemen zich voordoen bijv. ‘moeite met tentalpassering’ (een omschrijving waar de problemen precies zitten)
- Wat nodig is om de problemen te faciliteren, te vergemakkelijken bijv. gebruik van rekenmachine

Dyscalculie en de Centrale eindtoets

Bij het maken van de Centrale Eindtoets in groep 8 mogen de kinderen met dyscalculie geen gebruik maken van extra hulpmiddelen. Dit staat ook zo beschreven in de brochure van CvTE en dit is ook nog bevestigd door het CvTE zelf. Ondanks dat de meningen hierover verdeeld zijn geeft dit wel duidelijkheid en houden wij ons ook aan de gestelde voorwaarden.

Hoe kan school rekening houden met dyscalculie?

- Dyscalculie gaat niet over, maar je kunt een kind met dyscalculie op school wel helpen door bepaalde hulpmiddelen aan te bieden
Voorbeelden van manieren om een kind met dyscalculie op school te ondersteunen:
- Belangrijk is dat de leerkracht zich in het kind inleeft en voldoende kennis heeft over de stoornis
- Geef complimenten en moedig het kind aan wanneer hij of zij het goed doet. Begrip voor het probleem dat het kind heeft, is erg belangrijk
- Pas je verwachtingen aan, aan het kind. Bij te hoge verwachtingen raakt het kind ontmoedigd, bij te lage juist niet voldoende gestimuleerd
- De leerkracht kan helpen bij het opsplitsen van de leerstof in deeltaken en deelhandelingen
- Laat het kind bij toetsen kladpapier gebruiken
- Wanneer het mogelijk is een reken- of wiskundetoets één op één afnemen, eventueel mondeling
- Niet teveel sommen op een bladzijde zetten en het overzichtelijk houden door voldoende ruimte tussen de sommen te creëren
- Geef het kind rekenopdrachten op papier, wanneer de opdracht alleen voorgelezen wordt, maakt dit het nog lastiger voor het kind
- Zorg ervoor dat het kind de tussenstappen en tussenuitkomsten opschrijft
- Help het kind bij de keuze maken voor de juiste stappen bij het uitvoeren van een berekening. Stel vragen als: ' Welke strategie moet je gebruiken om dit uit te rekenen?; Moet je dit bij elkaar optellen of van elkaar aftrekken?'
- Geef het kind extra tijd voor rekentoetsen
- Wanneer een kind oefeningen of opdrachten in de les niet afkrijgt, moet dit niet worden meegegeven als extra huiswerk
- Laat het kind een rekenmachine gebruiken in plaats van alles uit het hoofd te laten uit rekenen
- Maak gebruik van tastbare materialen wanneer een kind bijvoorbeeld tafels moet leren, zoals luciferstokjes of fiches
- Laat het kind gebruik maken van strategiekaarten
- Gebruik voorgedrukte werkbladen (zo blijft het overschrijven vanaf het bord zoveel mogelijk beperkt)
- Geef het kind extra tijd of laat minder opgaves maken, dit helpt het kind met het werk afkrijgen, wat goed is voor het zelfvertrouwen
- Geef het kind extra mondelinge uitleg
- Duidelijk aangeven van de wenselijkheid van strategieverandering (plussommen in rood, minssommen in blauw etc.)

DYSORTHOGRAFIE

Dysorthografie is een spellingsstoornis. Het gaat om een primaire leerstoornis. Kinderen met deze stoornis hebben veel moeite om foutloos te schrijven. Ze hebben een spellingsprobleem.

De overkoepelende term voor lees- en spellingsproblemen is dyslexie. Daaronder valt de spellingsstoornis dysorthografie én stoornissen die te maken hebben met lezen en begrijpend lezen.

Kinderen met een spellingsstoornis hoeven geen moeite te hebben met lezen. Dus wanneer het alleen om het spellen gaat en het lezen gaat goed, dan heet dat dysorthografie.

Een kind met dysorthografie is minder vaardig in het spellen. In vergelijking met kinderen van gelijke leeftijd, intelligentie en onderwijsniveau.

De volgende verschijnselen komen voor bij dysorthografie:

- Het maken van veel spellingsfouten. Bijvoorbeeld spelfouten bij het vormen van zinnen. Ze blijven lang steken in het stadium van beginnening.
- Het maken van schrijffouten bij woorden die hetzelfde klinken, maar er verschillend uitzien (zoals rauw en rouw; pijl en peil). Dit heet een visuele stoornis.
- Het maken van schrijffouten bij woorden die bijna gelijk klinken. Ze horen het verschil tussen klanken niet of nauwelijks (zoals deur en duur). Dit is een auditieve stoornis.
- Het toepassen (automatiseren) van spellingsregels is lastig, terwijl kinderen de regels wel begrijpen. Bij iedere situatie moeten ze weer bedenken hoe het ook alweer zat.
- Verwisseling van de volgorde van de letters. Of kinderen voegen per ongeluk een letter toe die verderop in het woord hoort (zoals start en strat).
- Het precies opschrijven wat ze horen (zoals etwie en etui).
- Het schrijven ziet er slordig uit en het lukt niet om een nette bladvulling te maken.

GROEIDOCUMENT

Mogelijkheden, beperkingen en een goed onderbouwd uitstroombestemming

Zodra een leerling meer ondersteuning nodig heeft dan binnen het basisarrangement van onze school valt, volgt er een Onderwijs Zorg Overleg met (minimaal) de School Contact Persoon van PPO, ouders, leerkracht en IB'er. Dit moment is dan tevens het startpunt van het groeidocument. Ouders worden hiervan op de hoogte gebracht.

Leerlingen die op cognitief gebied een Ambulant Begeleidings-(ook wel genoemd: AB-)traject krijgen van PPO én een eigen leerlijn gaan volgen voor één of meerdere vakken krijgen een OPP met een uitstroombestemming. Het doel van het opstellen van dit uitstroombestemming is het kind weer middels een plan van aanpak zoveel mogelijk aansluiting te laten vinden bij het niveau van de groep. De belangrijkste elementen van het groeidocument, zijn terug te vinden in het OPP. (Zie OPP)

Voor leerlingen die specifieke lesmaterialen en/ of een AB-traject krijgen van PPO op sociaal emotioneel gebied of op gedrag zonder (grote) uitval op cognitief gebied, is een groeidocument inclusief uitstroombestemming ter verantwoording voldoende. De IB'er is verantwoordelijk voor de aanmaak van dit document dat voor de volledigheid aangevuld moet worden met gegevens van de leerkracht(en).

Het groeidocument is een standaarddocument in Parnassys en bevat:

- De aanleiding (d.i. een korte samenvatting van hetgeen eraan vooraf is gegaan)
- De stimulerende en belemmerende factoren
- De onderwijsbehoefte didactisch, onderwijsbehoefte pedagogisch
- De te bieden ondersteuning per vakgebied
- De te bieden ondersteuning sociaal emotioneel
- Het korte termijndoel (aangevuld met evaluatie en een nieuw doel)
- Lange termijndoel
- Het uitstroombestemming

Het uitstroombestemming is voor leerlingen in de groepen 1-5 moeilijker onderbouwd op te stellen dan voor de groepen 6-8, aangezien de observaties (OVM) en/ of toetsresultaten een grillig beeld kunnen laten zien. De hulp van het samenwerkingsverband is vaak gericht is het gedrag. In een DIB overleg hebben we besloten de instructiegroepen uit de klas over te nemen in het uitstroombestemming van deze leerlingen:

Geel: basisberoepsgericht t/m theoretische leerweg

Groen: kaderberoepsgericht t/m HAVO

Blauw: theoretische leerweg t/m VWO

In het oog moet worden gehouden dat de achterstand ten opzichte van de groep niet steeds groter wordt en er bij sprake van gedragsproblemen blijvend ingezet wordt op een evt. cognitieve achterstand. Het bepalen van een uitstroombestemming heeft altijd een tijdelijk en voorlopig karakter. Hoe verder in de tijd de school een prognose maakt over de uitstroombestemming van de leerling, hoe groter de onzekerheidsmarge. Leerlingen en hun onderwijsleer- en opvoedingsomstandigheden veranderen immers. Het uitstroombestemmingniveau is pas enigszins betrouwbaar te voorspellen vanaf eind groep 6.

Er heeft overleg plaatsgevonden met mevr. Wolleswinkel van de inspectie die zich voor kan stellen dat we dit zo onderbouwd gaan doen. Dit uitstroombestemming/ deze range kan verschillende keren

onderbouwd bijgesteld worden. Dit zal ook aan ouders uitgelegd worden. In het oog moet worden gehouden dat de achterstand ten opzichte van de groep niet steeds groter wordt. Ondanks gedragsproblemen blijft er ingezet worden op een evt. cognitieve achterstand.

Het groeidocument wordt gesloten als het AB-traject wordt afgesloten en de leerling voldoende tot zijn recht komt met het basisarrangement

ONDERWIJSBEHOEFTE

In het onderwijs draait het steeds meer om onderwijsbehoeften. Met de komst van passend onderwijs wordt het steeds belangrijker dat leerkrachten tegemoet komen aan de specifieke individuele onderwijsbehoeften van leerlingen. Maar wat zijn dan die behoeften? Bij sommige leerlingen is dat niet helemaal duidelijk. Om dit helder te krijgen is het nodig om te weten wat de stimulerende en belemmerende factoren zijn.

Stimulerende en belemmerende factoren

Met stimulerende factoren bedoelen we factoren die de ontwikkeling positief kunnen beïnvloeden. Belemmerende factoren zijn factoren die juist een risico voor de ontwikkeling kunnen vormen. Het benoemen van de belemmerende en stimulerende factoren heeft als doel om tot een zo volledig mogelijk beeld van de leerling te komen. Deze factoren zijn van invloed op de kans van slagen van bv een plan.

Deze factoren zijn feiten. Je hebt hier geen invloed op maar het is wel nodig om deze helder te hebben zodat je van hieruit kan kijken naar de owb van een leerling. Op de owb van een leerling heb je dus wel invloed!

ZIEN!

Om de sociaal- emotionele ontwikkeling van de leerlingen in kaart te brengen, maken we gebruik van het leerlingvolgsysteem ZIEN!

ZIEN! is een pedagogisch expertsysteem dat de voorwaarden om tot leren te komen en het sociaal functioneren van kinderen in kaart brengt. Dat kan gebeuren zowel op individueel als op groepsniveau. Wanneer daar aanleiding toe is, geeft het programma indicaties voor hulp. Door deze indicatie-uitspraken te wegen, bepaalt de leerkracht de ingang waardoor de leerling versterkt kan worden. ZIEN! geeft vervolgens doelen waaraan gewerkt wordt om de sociaal- emotionele vorming te versterken. De wijze waarop deze doelen kunnen worden bereikt, zijn te vinden in de handelingssuggesties, die voor de gebruiker voorgeselecteerd worden.

ZIEN! Laat ook zien hoe je sterke kanten van het kind kunt benutten en helpt om het gedrag van kinderen beter te begrijpen. Samengevat, ZIEN! Ondersteunt het gehele proces rondom het sociaal- emotioneel functioneren van kinderen, van signaleren tot en met handelen.

Vanaf schooljaar 2017-2018 zal het leerlingvolgsysteem ZIEN! ook ingezet worden om de sociale veiligheid te monitoren.

Voor het monitoren van sociale veiligheid worden de leerling vragenlijsten ZIEN! leerling 5-8 Leer- en Leefklimaat gebruikt in combinatie met de aanvullende vragenlijst ZIEN! leerling 5-8 Veiligheidsbeleving. De drie categorieën Welbevinden, Pestbeleving en Veiligheidsbeleving worden op schoolniveau met de inspectie gedeeld.

Gegevens vanuit de leerkrachtvragenlijst en de leerling vragenlijsten worden gebruikt om tot een gesprek te komen. Daarnaast worden de gegevens gebruikt bij leerling besprekingen en het eventueel opstellen van een individueel handelingsplan. Eveneens zullen resultaten gebruikt worden bij het voeren van individuele gesprekken met ouders en kinderen.

De leerkrachten vullen 2x per jaar de stellingen in van Zien!. De eerste keer voor de herfstvakantie en de 2^e keer in februari.

De leerling vragenlijsten 1 en 3 zullen 1x per jaar voor de herfstvakantie ingevuld worden door de leerlingen van de groepen 5-8. Het invullen valt in dezelfde periode als de invulling van de leerkrachtvragenlijst. In specifieke gevallen kan het wenselijk zijn om voor een tweede keer de leerling vragenlijst in te laten vullen of een sociogram te maken.

Vanaf schooljaar 2018-2019 zijn we gestart met het invoeren van De Vreedzame School. We hopen hiermee preventief aan de slag te kunnen gaan. De groepsplannen van Zien! volstaat niet helemaal meer. We hebben afgesproken om alleen nog plannen te maken indien er voor een groepje kinderen actie ondernomen wordt (en dus niet meer voor de hele groep).

LEERWEGONDERSTEUNEND ONDERWIJS (LWOO)

Sommige aankomende vmbo-leerlingen hebben wat extra hulp nodig om hun diploma te kunnen halen. Die leerlingen kunnen vaak aanspraak maken op leerwegondersteuning. Zij krijgen dan extra begeleiding door bv kleinere klassen, bijlessen of huiswerkbegeleiding.

Om in aanmerking te komen voor LWOO geldt:

- de leerling heeft een IQ tussen 75 en 90.
- de leerling heeft een leerachterstand van 0,25 tot 0,50 op twee van vier domeinen (begrijpend lezen, rekenen, spelling, technisch lezen) waarbij minimaal één van de domeinen begrijpend lezen of rekenen betreft.

of

- de leerling heeft een IQ tussen 91 en 120
- de leerling heeft een leerachterstand van 0,25 tot 0,50 op twee van vier domeinen (begrijpend lezen, rekenen, spelling, technisch lezen) waarbij minimaal één van de domeinen begrijpend lezen of rekenen betreft.
- de leerling heeft leerbelemmerende sociaal-emotionele problematiek.

De grens voor vrijstelling van deelname aan de (eind)toets wordt voor het IQ verhoogd naar 75.

PPO

PPO Rotterdam ondersteunt onze school met het bieden van een passend onderwijsaanbod. Dus ook als het kind extra ondersteuning nodig heeft. Bijvoorbeeld bij moeite met lezen, rekenen of leren. Maar net zo goed wanneer een kind hoogbegaafd is, een lichamelijke beperking heeft of ondersteuning kan gebruiken op het gebied van gedrag.

Eén keer per maand hebben de IB-ers overleg met de SCP (Lotte van der Sloot) betreffende zorgleerlingen. Kinderen mogen alleen met de SCP besproken worden indien ouders daar toestemming voor geven.

Kindkans

PPO Rotterdam werkt met een systeem voor gegevensoverdracht genaamd Kindkans. Kindkans is een systeem dat de administratieve processen rond de ondersteuning van kinderen efficiënter, effectiever en veiliger maakt. Daarnaast verhoogt het de kwaliteit van managementinformatie. Aanmelding gebeurt altijd na overleg met de SCP.

AANDACHTSFUNCTIONARIS

Elke organisatie die werkt met ouders en/ of kinderen is vanaf 2012 verplicht om de meldcode huiselijk geweld en kindermishandeling te hanteren. Vanuit de Wet Meldcode worden organisaties geadviseerd een aandachtsfunctionaris kindermishandeling in te stellen, die zorg kan dragen voor de implementatie en borging van de meldcode.

Op de Fatimaschool zijn Eline Burghouwt en Annoek Koster - de Jong aangesteld als aandachtsfunctionaris.

Het protocol kindermishandeling inclusief de meldcode is te vinden op de server in de leerkrachtenmap van de school onder het kopje protocollen te vinden.

SISA

SISA staat voor **signaleren** en **samenwerken**. Het is ook het **SamenwerkingsInstrument Sluitende Aanpak**

SISA is een computersysteem waarin professionals kunnen signaleren dat zij betrokken zijn bij een kind/jongere van 0 tot 23 jaar. Op deze manier kunnen professionals met elkaar afstemmen om de best mogelijke begeleiding te bieden

In SISA staat geen inhoud, geen dossier. Een professional signaleert dat hij of zij betrokken is, niet waarom! Met SISA wordt alleen maar bijgehouden of er meerdere professionals op hetzelfde moment bij hetzelfde kind, dezelfde jongere of binnen hetzelfde gezin betrokken zijn.

Als bijlage

- protocol doubleren
- protocol versnellen
- protocol OPP-eigen leerlijn
- talentbeleid Fatimaschool
- stroomdiagram zorgstructuur